

Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 20.6.1990 Sayı : 20554)

Kanun No.
3655

Kabul Tarihi
6.6.1990

MADDE 1. — 22 Mart 1985 tarihinde Viyana’da imzaya açılan “Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi”ne katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi

Giriş :

Bu Sözleşme’nin Tarafları,

Ozon tabakasındaki değişikliğin potansiyel olarak insan sağlığı ve çevre üzerinde zararlı bir etkisi bulunduğunun bilincinde olarak,

Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevresi Konferansı Beyannamesi’nin ilgili hükümlerini ve özellikle de, “Devletler, Birleşmiş Milletler Ana Sözleşmesi ve uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca kendi çevre politikalarına uygun olarak kendi kaynaklarını hükümran şekilde kullanma hakkını ve kendi kontrolleri ya da yetki alanları içindeki faaliyetlerin, diğer Devletlerin veya ulusal yetki alanlarının sınırları dışındaki sahalarda çevrelere zarar vermemesini temin etme sorumluluğunu haizdirler” ibaresini taşıyan 21 sayılı ilkeyi anımsayarak,

Gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını ve özel koşullarını gözönünde bulundurarak,

Uluslararası ve ulusal örgütler bünyesinde ve özellikle de, Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın Dünya Ozon Tabakası Eylem Planı çerçevesinde yürütülmekte olan çalışmaları ve faaliyetleri akıllarında bulundurarak,

Ozon tabakasının korunması için şimdiye kadar ulusal ve uluslararası düzeylerde alınmış bulunan önlemleri de akıllarında bulundurarak,

Ozon tabakasını, beşeri faaliyetlerin yol açtığı değişikliklerden korumak için alınacak önlemlerin uluslararası işbirliğini ve eylemi gerektirdiğinin ve ilgili bilimsel ve teknik görüşlere dayanması icap ettiğinin bilincinde olarak,

Ozon tabakası ve bu tabakadaki değişikliklerden kaynaklanan muhtemel olumsuz etkiler hakkında mevcut bilimsel bilgileri daha da geliştirmek için yeni araştırmalar ve sistematik gözlemler yapılması gerektiğinin de bilincinde olarak,

Ozon tabakasındaki değişikliklerin yol açtığı olumsuz etkilere karşı insan sağlığını ve çevreyi korumaya kararlı olarak,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır.

Madde 1

TANIMLAR

Bu Sözleşme'de :

1. "Ozon tabakası", planeter sınır tabakasının üstündeki atmosferik ozon tabakası anlamında kullanılmıştır.
2. "Olumsuz etkiler", iklim değişiklikleri de dahil olmak üzere, insan sağlığı veya doğal ve kontrollü ekosistemlerin bileşimi, esnekliği ve üretkenliği ya da insana yararlı maddeler üzerinde önemli ölçüde zararlı etkileri bulunan fizikî çevre veya hayvan ve bitki çevresi anlamında kullanılmıştır.
3. "Alternatif teknolojiler veya ekipman", ozon tabakası üzerinde olumsuz etkileri azaltan, ortadan kaldıran veya önleyen maddeler anlamında kullanılmıştır.
4. "Alternatif maddeler", ozon tabakası üzerinde olumsuz etkileri azaltan yok eden veya bu etkilerin oluşmasını engelleyen maddeler anlamında kullanılmıştır.
5. "Taraflar", metinde aksi belirtilmedikçe, bu Sözleşme'nin Tarafları anlamında kullanılmıştır.
6. "Bölgesel ekonomik bütünlüğe örgütü", belirli bir bölgedeki hükümler Devletler tarafından oluşturulan ve bu Sözleşme'nin veya protokollerinin düzenlendiği konularda yetkisi bulunan ve kendi iç prosedürlerine göre ilgili belgeleri imzalamaya, onaylamaya, kabul etmeye veya katılmaya yetkisi olan bir örgüt anlamında kullanılmaktadır.
7. "Protokoller", bu Sözleşme'nin protokolleri anlamında kullanılmaktadır.

Madde 2

GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

1. Taraflar, bu Sözleşme'nin ve taraf oldukları yürürlükteki protokollerin hükümlerine uygun olarak, ozon tabakasında değişikliğe yol açan veya açabilecek insan faaliyetlerinden kaynaklanan ya da kaynaklanabilecek olumsuz etkilere karşı insan sağlığını ve çevreyi korumak için gerekli tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, bu amaçla ellerindeki imkânlarla ve yeteneklerine uygun olarak :
 - a) İnsan faaliyetlerinin ozon tabakası üzerindeki ve ozon tabakasındaki değişikliklerin insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek ve değerlendirebilmek için sistematik gözlem, araştırma ve bilgi alışverişi yoluyla işbirliği yapacaklardır;
 - b) Yetki alanları veya kontrolleri altındaki insan faaliyetlerinin, ozon tabakasındaki değişikliklerden veya muhtemel değişikliklerden kaynaklanan olumsuz etkilere yol açtığı ya da açabileceği tespit edildiği takdirde, bu faaliyetleri kontrol altında tutmak, sınırlamak, azaltmak veya önlemek için uygun yasal ve idarî tedbirleri alacaklar ve uygun politikaların ahenkli bir hale getirilmesi için gerekli işbirliğinde bulunacaklardır;
 - c) Protokollerin ve eklerin kabulü de dahil olmak üzere bu Sözleşmenin uygulanması için, üzerinde anlaşmaya varılan tedbirlerin, işlemlerin ve standartların formülasyonu için işbirliği yapmak;
 - d) Bu Sözleşmenin ve Protokollerin etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla bunlara taraf olan uluslararası uzman kuruluşlar ile işbirliği yapmak.

3. Bu Sözleşme'nin hükümleri, uluslararası hukuka uygun olarak, Tarafların, yukarıdaki 1 inci ve 2 nci fıkralarda anılanlara ilâveten ulusal önlemler alma hakkını veya Taraflar'dan herhangi birince şimdiye kadar alınmış bulunan ek ulusal önlemleri hiçbir şekilde etkilemeyecektir. Ancak, sözkonusu önlemlerin, Taraflar'ın bu Sözleşme altındaki yükümlülükleriyle çelişmemesi gereklidir.

4. Bu maddenin uygulanmasında, ilgili bilimsel ve teknik görüşler esas alınacaktır.

Madde 3

ARAŞTIRMA VE SİSTEMATİK GÖZLEMLER

1. Taraflar, aşağıdaki konularda araştırma ve bilimsel değerlendirmelerin doğrudan veya yetkili uluslararası organlar kanalıyla yürütülmesini ve bu amaçla işbirliği yapılmasını taahhüt ederler.

- a) Ozon tabakasını etkileyebilecek fiziksel ve kimyasal işlemler;
 - b) Ozon tabakasındaki değişikliklerin insan sağlığına etkileri ve diğer biyolojik etkiler, özellikle de ultraviyole güneş ışınlarındaki değişikliklerin yol açtığı biyolojik etkiler (UV-B);
 - c) Ozon tabakasındaki değişikliklerden kaynaklanan iklimsel etkiler;
 - d) Ozon tabakasındaki değişikliklerden kaynaklanan etkiler ve insana yararlı doğal sentetik maddeler üzerindeki UV-B radyasyonunda meydana gelen değişiklikler;
 - e) Ozon tabakasını etkileyebilecek maddeler, uygulamalar, işlemler, faaliyetler ve bunların kümülatif etkileri;
 - f) Alternatif maddeler ve teknolojiler;
 - g) İlgili sosyo-ekonomik konular
- ve I ile II nolu eklerde irdelenen diğer hususlar.

2. Taraflar, ek I'de irdelendiği gibi, ozon tabakasının durumunun ve ilgili diğer parametrelerin sistematik olarak gözlemlenmesi için, doğrudan veya yetkili uluslararası kuruluşlar kanalıyla ve ulusal mevzuatlarla gerek uluslararası gerekse ulusal düzeylerde süregelen ilgili faaliyetleri gözönüne alarak, ortak veya tamamlayıcı programlar oluşturmayı ya da geliştirmeyi taahhüt etmektedirler.

3. Taraflar, uygun dünya veri merkezleri vasıtasıyla araştırma ve gözlem verilerinin düzenli olarak ve zamanında toplanmasının, değerlendirilmesinin ve dağıtılmasının sağlanması için, doğrudan veya yetkili uluslararası kuruluşlar kanalıyla işbirliğinde bulunmayı taahhüt etmektedirler.

Madde 4

HUKUKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK ALANLARDA İŞBİRLİĞİ

1. Taraflar, ek II'de irdelendiği gibi, bu Sözleşmeyle ilgili bilimsel, teknik, sosyo-ekonomik, ticarî ve hukukî bilgi değişimini kolaylaştıracak ve teşvik edeceklerdir. Bu bilgiler, Taraflar'ın mutabık kaldığı kuruluşlara iletilecektir. Bilgiyi veren Taraf'ın gizli olarak nitelendirdiği bilgileri elde eden sözkonusu kuruluşlar bu bilgilerin ifşa edilmemesini sağlamakla ve bu bilgileri bütün Taraflar'a açıklanana kadar muhafaza etmekle yükümlüdür.

3655

6.6.1990

2. Taraflar, yürürlükteki ulusal kanunlarına, yönetmeliklerine ve uygulamalarına uygun olarak ve gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını özellikle gözönünde bulundurarak, doğrudan veya yetkili uluslararası organlar kanalıyla, bilgi ve teknoloji transferini geliştirmek için işbirliği yapacaklardır. Bu işbirliği, özel olarak aşağıdaki vasıtalarla yürütülecektir :

- a) Alternatif teknolojilerin diğer Taraflarca elde edilmesinin kolaylaştırılması;
- b) Alternatif teknolojiler ve teçhizat hakkında bilgi sağlanması ve bunlarla ilgili özel kılavuzların veya el kitaplarının temin edilmesi;
- c) Araştırma ve sistematik gözlemler için gerekli teçhizat ve kolaylıkların sağlanması;
- d) Bilimsel ve teknik personelin gerektiği şekilde eğitilmesi.

Madde 5

BİLGİ İLETME

Taraflar, bu Sözleşme'nin ve taraf oldukları protokollerin uygulanmasıyla ilgili olarak aldıkları önlemler hakkındaki bilgileri, sözkonusu belgelere taraf olanlarca yapılan toplantılarda belirlenen usul ve aralıklarla, 6 ncı Madde uyarınca toplanan Taraflar Konferansı'na, Sekreteryaya kanalıyla ileteceklerdir.

Madde 6

TARAFLAR KONFERANSI

1. Bu Sözleşme ile bir Taraflar Konferansı kurulmaktadır. Taraflar Konferansı'nın ilk toplantısı, 7 nci Madde uyarınca geçici olarak tayin edilen sekreteryanın çağrısı üzerine ve bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç bir yıl içinde yapılacaktır. Taraflar Konferansı izleyen olağan toplantılar Konferans tarafından ilk toplantıda belirlenecek düzenli aralıklarla yapılacaktır.

2. Taraflar Konferansı'nın olağanüstü toplantıları, Konferans'ın gerekli gördüğü zamanlarda veya Taraflar'dan herhangi birinin yazılı talebi üzerine yapılacaktır. Ancak, talebin sekreteryaya kanalıyla diğer taraflara bildirilmesinden sonraki altı ay içerisinde Tarafların en az üçte birinin desteğini alması gerekecektir.

3. Taraflar Konferansı, kendisi ve kurabileceği alt organlar ile ilgili usul kurallarını, malfi prensipleri ve sekreteryanın görevlerini düzenleyen malfi hükümleri mutabakat ile tespit edecek ve benimseyecektir.

4. Taraflar Konferansı, bu Sözleşme'nin uygulanmasını sürekli olarak gözden geçirecek ve ayrıca :

a) 5 inci Madde uyarınca sunulması gereken bilgilerin iletme usulünü ve aralıklarını belirleyecek ve bu bilgilerin yanısıra herhangi bir alt organ tarafından arzedilen raporları değerlendirecektir;

b) Ozon tabakası, ozon tabakasındaki muhtemel değişiklikler ve bu değişikliklerin yol açtığı muhtemel etkiler hakkındaki bilimsel bilgileri inceleyecektir;

c) Ozon tabakasında değişikliğe yol açan veya açabilecek maddelerin ortaya çıkmasını asgariye indirmek için gerekli politikaların, stratejilerin ve önlemlerin, 2 nci Madde uyarınca, uyumlu hale getirilmesini geliştirecek ve Bu Sözleşme'yle ilgili diğer önlemler hakkında tavsiyelerde bulunacaktır;

3655

6.6.1990

d) 3 üncü ve 4 üncü Maddeler uyarınca, araştırma, sistematik gözlem, bilimsel ve teknolojik işbirliği, bilgi alış-verişi ve teknoloji transferi ile ilgili programlar tespit edecektir;

e) 9 uncu ve 10 uncu Maddeler uyarınca, gerektiği takdirde, bu Sözleşme ve ekleri ile ilgili değişiklikleri gözönünde bulunduracak ve yapacaktır;

f) Protokoller ve ekleri ile ilgili değişiklikleri gözönünde bulunduracak ve değiştirilmelerine karar verildiği takdirde sözkonusu protokole taraf olanlara bu yönde tavsiyede bulunacaktır;

g) 10 uncu Madde uyarınca, bu Sözleşme'ye yeni ekler yapılması hususunu gözönünde bulunduracak ve gerçekleştirecektir.

h) 8 inci Madde uyarınca protokolleri gözden geçirecek ve benimseyecektir.

i) Bu Sözleşme'nin uygulanması için gerekli alt organları kuracaktır;

j) Bilimsel araştırmalar, sistematik gözlemler ve bu Sözleşme'nin amaçlarına uygun diğer faaliyetler için, yetkili uluslararası kuruluşların ve bilimsel komitelerin, özellikle de Dünya Meteoroloji Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü ve Ozon Tabakası Koordinasyon Komitesi'nin yardımlarına başvuracak ve bu kuruluşlarla, komitelerden sağlanan hizmetlerden yararlanacaktır.

k) Bu Sözleşme'de belirtilen amaçlara ulaşılması için gerekli her türlü ilave eylemi gözönünde bulunduracak ve taahhüt edecektir.

5. Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler'in uzmanlık teşkilatları, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ve bu Sözleşme'ye taraf olmayan Devletler, Taraflar Konferansı'nın toplantılarında gözlemci sıfatıyla temsil edilebilirler. Ozon tabakasının korunmasıyla ilgili alanlarda uzmanlaşmış olan ve Taraflar Konferansı'nın toplantılarına gözlemci statüsünde katılmak istediğini sekreteryaya bildiren uluslararası veya ulusal, resmî ya da gayriresmî her türlü kuruluş ve organ, Taraflar'ın en az üçte birinin itirazıyla karşılaşmadığı takdirde bu toplantılara kabul edilebilirler. Gözlemcilerin kabulü ve katılımı, Taraflar Konferansı'nın benimsediği usul kurallarına tabidir.

Madde 7

SEKRETERYA

1. Sekreteryanın görevleri şunlardır :

a) 6, 8, 9 ve 10 uncu Maddelerde belirtilen toplantıları düzenlemek ve düzenlenmesine yardımcı olmak;

b) 4 ve 5 inci Maddelere uygun olarak sağlanan bilgileri ve 6 nci madde uyarınca oluşturulan alt organların yaptığı toplantılar sonucunda elde edilen bilgileri esas alan raporlar hazırlamak ve dağıtmak;

c) Herhangi bir protokolün kendisine yüklediği görevleri yerine getirmek;

d) Bu Sözleşme altındaki görevlerinin uygulanmasıyla ilgili olarak yürüttüğü faaliyetler hakkında raporlar hazırlamak ve bu raporları Taraflar Konferansı'na sunmak;

e) İlgili diğer uluslararası organlarla gerekli işbirliğinin kurulmasını sağlamak ve görevlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli idarî ve akdi düzenlemelere girmek;

f) Taraflar Konferansı'nın tespit ettiği diğer görevleri yerine getirmek.

2. Sekreterlik görevleri, Taraflar Konferansı'nın, 6 ncı Madde uyarınca yapılacak ilk olağan toplantısı tamamlanana kadar Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından geçici olarak yürütülecektir. Taraflar Konferansı, ilk olağan toplantısında, bu Sözleşme altında sekreterlik görevi yapmak arzusunu belirten mevcut yetkili uluslararası örgütler arasından sekreteryayı atayacaktır.

Madde 8

PROTOKOLLERİN KABULÜ

1. Taraflar Konferansı, toplantılarından biri sırasında 2 nci madde gereğince protokoller kabul edebilir.

2. Önerilen her türlü protokol metni, görüşüleceği toplantıdan en az altı ay önce sekreteryaya tarafından Taraflar'a iletilecektir.

Madde 9

SÖZLEŞME VEYA PROTOKOLLERDE DEĞİŞİKLİKLER

1. Taraflar'dan herhangi biri bu Sözleşme'de veya protokollerde değişiklik yapılmasını önerebilir. Bu değişiklikler, diğer hususların yanı sıra ilgili bilimsel ve teknik görüşleri de gözönünde bulunduracaktır.

2. Bu Sözleşme ile ilgili değişiklikler, Taraflar Konferansı'nın toplantısında kabul edilecektir. Protokollerle ilgili değişiklikler ise sözkonusu protokole taraf olanların yapacağı toplantı sırasında benimsenecektir. Bu Sözleşme'de veya herhangi bir protokolda yapılması önerilen değişikliklerle ilgili metin, sözkonusu protokole aksi belirtilmedikçe, değişiklik önerisinin kabulü için yapılacak toplantıdan en az altı ay önce sekreteryaya tarafından Taraflar'a iletilecektir. Sekreteryaya, önerilen değişiklikleri, bilgilenmeleri için bu Sözleşme'yi imzalayan taraflara da bildirecektir.

3. Taraflar, bu Sözleşme'de yapılması önerilen her türlü değişiklik hususunda mutabakata varmak için ellerinden gelen bütün çabayı harcayacaklardır. Bütün çabanın harcanmasına rağmen anlaşmaya varılamamışsa, değişiklik son çare olarak, toplantıda bulunan ve oy kullanan Taraflar'ın dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilecek ve Depoziter tarafından onay veya kabul için bütün Taraflar'a sunulacaktır.

4. Yukarıdaki 3 üncü fıkrada belirtilen prosedür her türlü protokolle ilgili değişiklikler için geçerli olacak ancak sözkonusu protokole taraf olanlardan toplantıda bulunan ve oy kullananların üçte iki çoğunluğu belirtilen değişikliklerin kabulü için yeterli olacaktır.

5. Değişikliklerin onay veya kabulü Depozitere yazılı olarak bildirilecektir. Yukarıdaki 3 ve 4 üncü fıkralara uygun olarak benimsenen değişiklikler, bu Sözleşme'ye taraf olanların en az dörtte üç çoğunlukla veya ilgili protokole taraf olanların -sözkonusu protokole aksi belirtilmedikçe- en az üçte iki çoğunlukla, değişikliği onayladıklarını veya kabul ettiklerini Depozitere bildirmelerinden sonraki doksanıncı günde, değişikliği kabul etmiş Taraflar arasında yürürlüğe girecektir. Daha sonra, değişiklikler, diğer Taraflar için, sözkonusu Taraf'ın değişikliklere ilişkin kabul veya onay belgesini tevdi ettiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

6. Bu maddedeki “toplantıda bulunan ve oy kullanan Taraflar” deyimini toplantıya katılan ve olumlu veya olumsuz oy kullanan Taraflar anlamında kullanılmıştır.

Madde 10

EKLERİN KABULÜ VE DEĞİŞTİRİLMESİ

1. Bu Sözleşme'nin veya herhangi bir protokolün ekleri, bu Sözleşme'nin veya sözkonusu protokolün ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ve aksi açıkça belirtilmedikçe, bu Sözleşme'ye veya protokollerine yapılan atıflar, aynı zamanda bunların eklerine de yapılmış addedilecektir. Sözkonusu ekler, bilimsel, teknik ve idarî konularla sınırlı olacaktır.

2. Herhangi bir protokolde, bu protokolün ekleriyle ilgili olarak aksi yönde hükümlerin bulunmaması halinde, bu Sözleşme'nin ilave eklerinin veya herhangi bir protokolün eklerinin önerilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesine ilişkin olarak aşağıda belirtilen prosedür takip edilecektir :

a) Bu Sözleşme'nin ekleri 9 uncu maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarında herhangi bir protokolün ekleri ise 9 uncu maddenin 2 ve 4 üncü fıkralarında belirtilen prosedüre göre önerilecek ve kabul edilecektir;

b) Bu Sözleşme'nin ilave eklerini veya taraf olduğu herhangi bir protokolün eklerini onaylamayan herhangi bir Taraf, kabul kararının Depozitere iletildiği tarihten itibaren altı ay içinde onaylamama kararını yazılı olarak Depozitere bildirecektir. Bunun üzerine, Depoziter derhal diğer taraflara bu kararı ileticektir. Taraflar, daha önce itiraz ettikleri ekleri herhangi bir zamanda kabul edebilirler. Bu durumda, sözkonusu ekler o Taraf için derhal yürürlüğe girecektir;

c) Depoziter tarafından dolaşıma çıkarılışından itibaren altı ay sonra, bu Sözleşme'nin veya ilgili protokolün yukarıdaki (b) fıkrası hükmü gereğince bildirimde bulunmayan bütün Tarafları için sözkonusu ek geçerli olacaktır.

3. Bu Sözleşme'nin veya herhangi bir protokolün eklerindeki değişikliklerin önerilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesi, Sözleşme veya protokol eklerinin önerilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesinde kullanılan aynı prosedüre tabi olacaktır. Ekler ve eklerdeki değişiklikler, diğer hususların yanı sıra, ilgili bilimsel ve teknik görüşleri gözönünde bulunduracaktır.

4. İlave bir ekin veya bir ekteki değişikliğin bu Sözleşme'de ya da herhangi bir protokolde değişikliğe yol açması halinde, ilave ek veya değiştirilmiş ek, bu Sözleşme'deki veya ilgili protokoldeki değişiklik yürürlüğe girene kadar yürürlüğe girmeyecektir.

Madde 11

İHTİLAFLARIN ÇÖZÜMÜ

1. Bu Sözleşme'nin yorumlanması veya uygulanmasıyla ilgili olarak Taraflar arasında herhangi bir ihtilaf çıkması halinde, ilgili Taraflar müzakereler yoluyla çözüme gitmeye çalışacaklardır.

2. İlgili tarafların müzakereler yoluyla çözüme ulaşamamaları halinde, orfaklaşa olarak üçüncü bir tarafın aracılığına başvurulabilir.

3. Bu Sözleşme'nin kabulü, onayı ya da bu Sözleşme'ye Taraf olunması sırasında veya daha sonra herhangi bir zamanda, yukarıdaki 1 ve 2 nci fıkralara uygun olarak çözümlenemeyen ihtilaflar için bir Devlet veya bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü, aşağıdaki ihtilaf halli yöntemlerinden birini ya da her ikisini zorunlu olarak kabul ettiğini yazılı şekilde Depozitere bildirebilir :

3655

6.6.1990

a) Taraflar Konferansı'nın ilk olağan toplantısında benimsenecek yöntemlere uygun olarak hakemlik;

b) İhtilafın Uluslararası Adalet Divanı'na sunulması.

4. Eğer taraflar, yukarıdaki 3 üncü fıkraya uygun olarak aynı veya herhangi bir prosedürü kabul etmemişlerse, tarafların aksi yönde bir mutabakata varmamaları halinde ihtilaf, 5 inci fıkra gereğince uzlaşmaya sunulacaktır.

5. İhtilafa taraf olanlardan birinin talebi üzerine bir uzlaştırma komisyonu oluşturulacaktır. Komisyon, ilgili tarafların her birince atanan eşit sayıda üyelerden ve bu üyelerin ortaklaşa seçecekleri bir başkandan meydana gelecektir. Komisyon'un vereceği karar kesin ve tasviye niteliğinde olacak ve taraflar bu kararı iyi niyetle değerlendireceklerdir.

6. Bu maddenin hükümleri her türlü protokol için, ilgili protokolde aksi belirtilmemişse, geçerli olacaktır.

Madde 12

İMZA

Bu Sözleşme, Devletler ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri tarafından imzalanmak üzere, 22 Mart 1985 - 21 Eylül 1985 tarihleri arasında Viyana'da Avusturya Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nda, 22 Eylül 1985 - 21 Mart 1986 tarihleri arasında ise New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde imzaya açık tutulacaktır.

Madde 13

KABUL VEYA ONAY

1. Bu Sözleşme ve her türlü protokol, Devletlerin ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin kabulüne veya onayına tabi olacaktır. Kabul veya onay belgeleri Depozitere tevdi edilecektir.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada anılan ve üye Devletleri taraf olmadığı halde bu Sözleşme'ye veya herhangi bir protokole taraf olan örgütler için, bu Sözleşme'nin veya ilgili protokolün her türlü yükümlülüğü bağlayıcı olacaktır. Üye Devletlerinden biri veya daha fazlası bu Sözleşme'ye veya ilgili protokole taraf olan örgütlerin sözkonusu olması halinde, örgüt ve üye Devletleri, duruma göre, bu Sözleşme veya protokol altındaki yükümlülüklerini yerine getirmeleri ile ilgili sorumlulukları hakkında karara varacaklardır. Bu durumda, örgüt ve üye Devletleri, Sözleşme veya ilgili protokol altındaki haklarını birlikte kullanamayacaklardır.

3. Yukarıdaki 1 inci fıkrada anılan örgütler, bu Sözleşme'nin veya ilgili protokolün düzenlediği hususlardaki yetkilerinin ölçüsünü kabul veya onay belgelerinde açıklayacaklardır. Bu örgütler, yetki derecelerinde önemli bir değişiklik olduğu takdirde Depoziteri haberdar edeceklerdir.

Madde 14

KATILMA

1. Bu Sözleşme veya herhangi bir protokol, imzaya kapandığı tarihten itibaren Devletler'in ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin katılımına açık tutulacaktır. Katılma belgeleri Depozitere tevdi edilecektir.

3655

6.6.1990

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada anılan örgütler, bu Sözleşme'nin veya ilgili protokolün düzenlediği hususlardaki yetkilerinin ölçüsünü katılma belgelerinde açıklayacaklardır. Bu örgütler yetki derecelerinde önemli bir değişiklik olduğu takdirde Depoziteri haberdar edeceklerdir.

3. Bu Sözleşme'ye veya herhangi bir protokole giren bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri için 13 üncü maddenin 2 nci fıkrasının hükümleri geçerli olacaktır.

Madde 15

OY HAKKI

1. Bu Sözleşme'ye veya herhangi bir protokole Taraf olanların her birinin bir oy hakkı bulunacaktır.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada belirtilen hüküm dışında, bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri, yetkileri dahilindeki konularda, Sözleşme'ye veya ilgili protokole taraf olan üye Devletlerinin sayısına eşit miktarda oy hakkına sahip olacaktır. Bu örgütler, üye Devletleri oy kullandığı takdirde oy haklarını kullanamayacaklardır. Aynı şekilde, örgütün oy kullanması halinde üye Devletleri oy veremeyecektir.

Madde 16

SÖZLEŞME VE PROTOKOLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Bir Devlet veya bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü Sözleşme'ye Taraf olmadığı takdirde herhangi bir protokole de taraf olamayacaktır.

2. Herhangi bir protokolle ilgili kararlar, yalnızca ilgili protokole taraf olanlarca alınabilecektir.

Madde 17

YÜRÜRLÜK

1. Bu Sözleşme; kabul, onay veya katılma belgelerinden yirmincisinin tevdi edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Herhangi bir protokol, sözkonusu protokolde aksi belirtilmedikçe, o protokolle ilgili kabul, onay veya katılma belgelerinden onbirincisinin tevdi edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme; kabul, onay veya katılma belgelerinden yirmincisinin tevdi edildiği tarihten sonra bu Sözleşme'yi kabul eden, onaylayan veya bu Sözleşme'ye katılan Taraflar için, kabul, onay veya katılma belgesinin bu Taraflarca tevdi edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

4. Herhangi bir protokol, sözkonusu protokolde aksi belirtilmedikçe, yukarıdaki 2 nci fıkraya uygun olarak bu protokolü kabul eden veya onaylayan ya da yürürlüğe girmesinden sonra bu protokole katılan bir taraf için, hangisinin daha sonra gerçekleştiğine bağlı olarak o tarafın kabul, onay veya katılma belgesini tevdi ettiği tarihten sonraki doksanıncı günde veya Sözleşme'nin o taraf için yürürlüğe girdiği günde yürürlüğe girecektir.

5. Yukarıdaki 1 ve 2 nci fıkralarda öngörülen amaçla ilgili olarak, bir bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü tarafından tevdi edilen hiçbir belge, o örgüte üye Devletler tarafından tevdi edilen belgelere eklenmiş sayılmayacaktır.

Madde 18
ÇEKİNCELER

Bu Sözleşme'ye hiçbir çekince koyulamaz.

Madde 19
AYRILMA

1. Bu Sözleşme'nin bir Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, o Taraf, Depozitere yazılı olarak bildirdikten sonra Sözleşme'den ayrılabilir.

2. Herhangi bir protokolün bir Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, sözkonusu protokolda aksi belirtilmemişse, o Taraf, Depozitere yazılı olarak bildirdikten sonra o protokolden ayrılabilir.

3. Ayrılma, bu yöndeki kararın Depozitere ulaştığı tarihten itibaren bir yıllık bir sürenin geçmesi üzerine veya ayrılma bildiriminde belirtilen daha geç bir tarihte yürürlüğe girecektir.

4. Bu Sözleşme'den ayrılan herhangi bir Taraf, taraf olduğu her türlü protokolden de ayrılmış addedilecektir.

Madde 20
DEPOZİTER

1. Bu Sözleşme'nin ve her türlü protokolün Depoziterlik görevleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından üstlenilecektir.

2. Depoziter, Tarafları özellikle aşağıdaki konulardan haberdar edecektir;

a) Bu Sözleşme'nin ve her türlü protokolün imzalanması ve 13 ile 14 üncü maddelere göre kabul, onay veya katılma belgelerinin tevdi edilmesi;

b) 17 nci maddeye uygun olarak Sözleşme'nin veya her türlü protokolün yürürlüğe giriş tarihi;

c) 19 uncu maddeye göre yapılan ayrılma bildirimleri;

d) Sözleşme ve her türlü protokolle ilgili olarak benimsenen değişiklikler, 9 uncu madde uyarınca bu değişikliklerin taraflarca kabulü ve yürürlüğe giriş tarihleri;

e) Eklerin benimsenmesi ve onaylanması ile 10 uncu madde uyarınca eklerde yapılan değişikliklerle ilgili her türlü haberleşme;

f) Bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin, bu Sözleşme'nin veya her türlü protokolün düzenlediği hususlardaki yetkilerinin derecesi ve bu yetkilerin ölçüsündeki değişiklikler ile ilgili bildirimleri;

g) 11 inci maddenin 3 üncü fıkrası gereğince yapılan bildirimler.

Madde 21
ORJİNAL METİNLER

Bu Sözleşme'nin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dillerindeki ve hepsi aynı geçerlilikte olan, orijinal metinleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Bu Sözleşme, aşağıda imzası bulunan tam yetkili temsilciler tarafından usulüne uygun olarak imzalanmıştır.

EK 1

ARAŞTIRMA VE SİSTEMATİK GÖZLEMLER

1. Bu Sözleşmedeki Taraflar, başlıca bilimsel konuların aşağıdakiler olduğunu kabul ederler :

a) İnsan sağlığı, organizmalar, ekosistemler ve insanlığa faydalı maddeler için muhtemel öneme sahip ve Dünya yüzeyine ulaşıp biyolojik etkilere yol açan güneşin ultra-viyole (UV-B) ışınması miktarını arttıran ozon tabakası değişimi;

b) Ozon'un hava ve iklim şartları için muhtemel öneme sahip atmosferin ısı yapısını değiştirecek olan düşey dağılımının değişmesi.

2. Madde 3'e göre, Sözleşmedeki Taraflar aşağıdakiler gibi araştırmaların, sistematik gözlemlerin, gelecekteki araştırmalar için tavsiyelerin formüle edilmesinin yürütülmesinde işbirliği yapacaklardır :

a) Atmosferin fiziksel ve kimyasal yapısında araştırmalar

i) Kapsamlı teorik modeller : Işıma ile ilgili, dinamik ve kimyasal işlemler arasındaki davranışları inceleyen modellerin daha da geliştirilmesi; doğal ve insan yapısı olarak varolan çeşitli türlerin atmosferik ozon üzerindeki eşzamanlı etkileri hakkında çalışmalar; uydulardan veya uydular dışındaki kaynaklardan alınan verilerin yorumlanması; atmosferik ve jeofizik parametrelerdeki eğilimlerin değerlendirilmesi ve bu parametrelerdeki değişimlerin özel nedenlere maledilmesi için yöntemlerin geliştirilmesi;

ii) Hız katsayıları, yan-kesit soğurulması ve troposfer-stratosfer mekanizmaları, kimyasal ve fotokimyasal işlemler; tüm ilgili tayf bölgelerinde alan ölçümlerini destekleyen spektroskop veri ile ilgili laboratuvar çalışmaları;

iii) Alan ölçümleri : Gerek doğal gerekse antropojenik kaynaklı gazların konsantrasyon ve akıları; atmosferik dinamik çalışmalar; yerinde ve uzaktan algılama cihazları ile ölçüm yaparak fotokimyasal açıdan ilgili türlerin planeter sınır tabakasına kadar smültane ölçümlerinin yapılması; uydu ölçüm sistemlerinin görelî ve koordineli bir şekilde kullanılması da dahil olmak üzere çeşitli sensörlerin mukayesesi, önemli atmosferik eser bileşenlerinin üç boyutlu bölgeleri, güneşin tayf akısı ve meteorolojik parametreler.

iv) Atmosferik iz bileşenleri, güneş ışınlarının akısı ve meteorolojik parametreler için kullanılan uydusal ve uydusal olmayan alıcıları da içeren cihaz geliştirilmesi.

b) Sağlık, biyolojik ve ışık enerjisi kayıplarının etkileri üzerine araştırmalar

i) Görülebilir ışık ile mor ötesi ışıklara maruz kalan insan ile (a) renk maddelerinin çokluğundan veya azlığından meydana gelen kanserin gelişimi ve (b) bağışıklık sistemi üzerine etkileri arasındaki ilişkiler;

ii) (a) Tarım ürünleri, ormanlar ve diğer karasal çevre sistemleri ve (b) sudaki besin ağı ile dalyanlar ve sualtı planktonları tarafından oksijen üretiminin olası engellenmesinde dalga-boyunun bağımlılığı dahil olmak üzere UV-B radyasyonunun etkileri;

iii) Doz ile doz süresi ve tepkileri; ışıkla düzelme, adaptasyon ve koruma arasındaki ilişkiler de dahil olmak üzere, UV-B radyasyonunun biyolojik maddelere, türlere ve ekosistemlere etkilerinin işleyişi;

iv) Çeşitli dalgaboyu alanlarının olası karşılıklı ilişkilerini içermek amacıyla polikromatik radyasyon kullanarak tayf tepkileri ve biyolojik hareket tayflı çalışmaları;

3655

6.6.1990

v) Biyolojik denge için önemli olan biyolojik türlerin duyarlılık ve davranışları; fotosentez ve biyosentez gibi birincil işlemlerin üzerine UV-B radyasyonun etkileri;

vi) Havayı kirleten maddelerin, tarım ilaçlarının ve diğer maddelerin ışık enerjisi kayıpları üzerinde UV-B radyasyonunun etkileri;

c) İklim etkileri üzerine araştırmalar

i) Toprak ve okyanus yüzeyi ısıları, yağış biçimleri, troposfer ve stratosfer arasındaki değişimler gibi iklim parametreleri üzerindeki etkiler ve ozon ile diğer izlenen türlere, ışıma ile ilgili etkiler hakkında teorik ve gözlemsel çalışmalar;

ii) Bu tür iklim etkilerinin insan davranışları ile ilgili çeşitli hususların incelenmesi;

d) Aşağıdaki konular üzerinde sistematik gözlemler

i) Uydu ve yer sistemlerini birleştirip işlevselleştirerek Dünya Ozon Gözleme Sistemi hazırlayıp, ozon tabakasının durumu (toplam kolon içeriği ve bunun düşey dağılımın uzamsal ve zamansal değişkenliği gibi);

ii) HO_x, NO_x, CLO_x ve karbon türleri için kaynak olan gazların troposfer ve stratosferdeki konsantrasyonu;

iii) Hem yer hem de uydu sistemlerinden faydalanarak yer ile mesosfer arasındaki ısı;

iv) Uydu ölçümleri yoluyla yeryüzüne ulaşan ve yeryüzünden ayrılan güneş ışınlarının dalgaboylarının çözümlenmesi;

v) Dünya yüzeyine ulaşan güneş akısının biyolojik etkiler yaratan ultraviyole aralığındaki (UV-B) dalgaboylarının çözümlenmesi;

vi) Yer, hava ve uydu sistemlerinden faydalanılarak yeryüzünden mezosfere kadar olan bölgede aerosol dağılımı ve özellikleri;

vii) Yüksek vasıflı meteorolojik yüzey ölçüm programlarının hazırlanması ile iklimsel açıdan önemli değişkenler;

viii) Dünya verilerinin analizi için geliştirilmiş metodlar kullanarak izlenen türler, ısı, güneş ışınlarının akısı ve aerosoller.

3. Sözleşmedeki Taraflar, gelişmekte olan ülkelerin özel gereksinimlerini gözönünde tutarak, bu ekte hatları çizilen araştırma ve sistematik gözlemlere katılmaları için gerekli olan uygun bilimsel ve teknik eğitimi destekleyerek işbirliği yapacaklardır. Özellikle, standartlaştırılmış verilerin oluşturulması amacıyla gözlem donanımları ve metodların karşılıklı inter kalibrasyonuna ağırlık verilecektir.

4. Aşağıda önem sırası gözetilmeksizin sıralanan doğal ve antropojenik kökenli kimyasal maddelerin, ozon tabakasının kimyasal ve fiziksel özelliklerini değiştireci potansiyele sahip olduğu sanılmaktadır :

a) Karbonlu maddeler

i) Karbonmonoksit (CO)

Karbonmonoksitin belirgin doğal ve antropojenik kökenleri vardır ve troposferik foto-kimya üzerinde doğrudan, stratosferik foto-kimya üzerinde dolaylı rol oynadığı sanılmaktadır.

3655

6.6.1990

ii) Karbondioksit (CO_2)

Karbondioksitin belirgin doğal ve antropojenik kökenleri vardır ve atmosferin ısıl yapısını etkileyerek stratosferdeki ozonu etkiler

iii) Metan (CH_4)

Metanın hem doğal hem de antropojenik kökenleri vardır ve gerek troposferdeki gerekse stratosferdeki ozonu etkiler.

iv) Metan dışı hidrokarbon türleri

Çok sayıda kimyasal maddeden oluşan metan dışı hidrokarbonlar, hem doğal hem de antropojenik kökene sahiptir ve troposferik foto-kimya üzerinde doğrudan, stratosferik foto-kimya üzerinde dolaylı rol oynarlar.

b) Azotlu maddeler

i) Nitrozoksit (N_2O)

N_2O 'nun esas kaynakları doğaldır ama antropojenik katkıları da gittikçe önem kazanmaktadır. Stratosfer'deki ozon fazlalığı üzerinde hayati rol oynayan NO_x 'in ana kaynağı nitroz oksittir.

ii) Azotoksitleri (NO_x)

NO_x 'in yer seviyesindeki kaynakları sadece troposferik fotokimyasal işlemlerde doğrudan, stratosferik foto-kimya üzerinde dolaylı rol oynar, buna karşılık troposferle stratosfer arasındaki geçiş bölgesine verilen NO_x üst troposferik ve stratosferik ozonda değişikliğe doğrudan etki edebilir.

c) Klorlu maddeler

i) Tamamıyla halojenlenmiş alkanlar, örneğin CCl_4 , CFCl_3 (CFC-11), CF_2Cl_2 (CFC-12), $\text{C}_2\text{F}_3\text{Cl}_3$ (CFC-113), $\text{C}_2\text{F}_4\text{Cl}_2$ (CFC-114)

Tamamıyla halojenlenmiş alkanlar antropojeniktir ve özellikle 30-50 km. yükseklikteki bölgede ozon foto-kimyasında hayati rol oynayan ClO_x 'in kaynağını oluştururlar.

ii) Kısmî halojenlenmiş alkanlar, örneğin CH_3Cl , CHF_2Cl (CFC-22), CH_3CCl_3 CHFCl_2 (CFC-21)

CH_3Cl 'nin kaynağı doğal almasına karşın diğer bahsedilen kısmî halojenlenmiş alkanlar antropojenik menşelidir. Bu gazlar da stratosferdeki ClO_x 'in kaynağıdır.

d) Bromlu maddeler

Tamamıyla halojenlenmiş alkanlar, örnek CF_3Br

Bu gazlar antropojeniktir ve ClO_x 'le benzer tarzda davranan BrO_x 'in kaynağıdır.

e) Hidrojenli maddeler

i) Hidrojen (H_2)

Doğal ve antropojenik kaynaklı olan hidrojen, stratosferik foto-kimya üzerinde küçük bir rol oynar.

ii) Su (H_2O)

Doğal kaynaklı olan su, hem troposferik hem de stratosferik foto-kimya üzerinde hayati bir rol oynar. Stratosferdeki yerel su buharı kaynakları, metanın oksidasyonunun ve daha az olarak hidrojen oksidasyonunu içerir.

- EK II
BİLGİ DEĞİŞİMİ

1. Sözleşmedeki Taraflar, bu Sözleşmenin hedeflerine ulaşılması için bilgilerin toplanması ve paylaşılmasının önemini, tüm faaliyetlerin uygun ve tarafsız yürütülmesinin garanti edilmesini kabul ederler. Bu nedenle, Taraflar, bilimsel, teknik, sosyo-ekonomik, ticarî ve hukukî bilgi alışverişinde bulunacaklardır.

2. Sözleşmedeki Taraflar, hangi bilgilerin toplanıp değiş tokuş edileceğini kararlaştırırken bilgilerin yararlılığı ile bu bilgilerin edinilmesinin maliyetini gözönünde tutacaklardır. Bundan sonraki aşamada ise Taraflar, bu ekteki işbirliğinin, ulusal kanunlara, düzenlemelere, patent haklarına ilişkin uygulamalara, ticarî sırlara, gizlilik ve mülkiyet bilgilerinin korunmasına uygun olarak yapılacağını kabul ederler.

3. Bilimsel bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- a) İlerdeki ulusal ve uluslararası kaynakların en etkin biçimde kullanımını sağlayacak araştırma programlarının koordinasyonu için hem resmî hem de özel planlı ve sürekli araştırmalar;
- b) Araştırmalar için gerekli verilerin neşriyatı;
- c) Dünya atmosferinin kimyasal ve fiziksel özelliklerini ve değişme hassasiyetini anlamak için daha önce yayınlanan bilimsel sonuçlar, özellikle toplam kolon içeriği ya da ozonun düşey dağılımı ile ilgili tüm zaman-çizelgelerindeki değişikliklerden meydana gelen ozon tabakası durumunun insan sağlığı, çevre ve iklim üzerindeki etkileri;
- d) Araştırma çalışmalarının değerlendirilmesi ve gelecekteki araştırmalar için tavsiyeler.

4. Teknik bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- a) Kullanılabilecek diğer kimyasal maddelerin, ozonu etkileyen maddelerin kullanımını azaltıcı alternatif teknolojilerin, ilgili planlanan ve süren araştırmaların sağlanabilirliği ve maliyetleri;
- b) Kullanılabilecek kimyasal maddelerin ve alternatif teknolojilerin sınırlamaları ve riskleri.

5. Ek 1'deki maddeler hakkında sosyo-ekonomik ve ticarî bilgiler aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- a) Üretim ve üretim kapasiteleri;
- b) Kullanım ve kullanım modelleri;
- c) İthalat ve ihracatları;
- d) Ozon tabakasını dolaylı olarak değiştirebilecek insan faaliyetlerinin fayda, maliyet ve riskleri ve bu faaliyetlerin kontrolü için yapılan veya yapılması beklenen düzenleyici işlerin etkileri.

3655

6.6.1990

6. Yasal bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- a) Ozon tabakasının korunmasına ilişkin ulusal kanunlar, idarî önlemler ve yasal araştırmalar;
- b) Ozon tabakasının korunmasına ilişkin ikili taraflı anlaşmalar da dahil olmak üzere, uluslararası anlaşmalar;
- c) Ozon tabakasının korunmasına ilişkin patentlerin mevcudiyeti ve bunlara lisans verilmesinin yöntemleri.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
29	100	34
42	88	87
46	123	219:220,224,233:237

I - Gerekçeli 387 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123 üncü Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sağlık ve Sosyal İşler, İçişleri ve Dışişleri komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/583